

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.feri.3.2024.9](https://doi.org/10.18690/um.feri.3.2024.9)

ISBN

978-961-286-864-2

MASTODON

MAJA MARKOVIĆ, EMILJA TRENEVSKA, IRINA ČORBIĆ

Univerza v Mariboru, Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko, Maribor,
Slovenija

maja.markovic2@student.um.si, emilija.trenevska@student.um.si, irina.corbic@student.um.si

Ustanovljen leta 2016 s strani Eugena Rochka, je Mastodon zasnovan kot alternativa tradicionalnim, centraliziranim platformam, kot je X. Rochko je želel ustvariti neodvisno platformo, ki se osredotoča na preprečevanje nadlegovanja in zagotavljanje večjega nadzora uporabnikov, brez vmešavanja komercialnih interesov. Kot odprtokodna platforma Mastodon omogoča razvijalcem, da ustvarjajo in upravljajo lastne instance, kar spodbuja decentralizacijo in skupnostni nadzor. Do leta 2023 je platforma dosegla impresivno število uporabnikov, z več kot desetimi milijoni registracij, pri čemer je opazno povečanje uporabe zaznano po prevzemu družbenega omrežja X s strani Elona Muska. Vizualno prepoznaven po logotipu mamuta, se Mastodon ponaša z enostavnim, a funkcionalnim uporabniškim vmesnikom, ki je z leti postal bolj dinamičen in prilagodljiv. Ključne značilnosti, kot so poudarek na zasebnosti, avtentični digitalni identiteti in gradnji skupnosti, ga ločujejo od centraliziranih omrežij. Za razliko od družbenega omrežja X Mastodon ne uporablja algoritmov za prikaz vsebin, temveč uporablja kronološki prikaz.

Ključne besede:

Mastodon,
decentralizacija,
omrežje,
zasebnost,
decentraliziran družben
medij,
decentralizirane vsebine,
instance

1 Uvod

Mastodon je decentralizirani družbeni medij, na katerega lahko uporabniki v stilu mikroblogov objavljajo svoja mnenja in multimedijske vsebine. Nastal je kot alternativa družbenemu omrežju Twitter (X), saj so ustvarjalci Mastodona prepričani, da tamkajšnje deljene vsebine ne pripomorejo k ustreznemu in vljudnem diskurzu. Z decentralizacijo omrežja so želeli podati nadzor nad skrbništvom vsebin in uveljavljanju pravil uporabnikom samim. Mastodon je razdeljen na strežnike, ki se nahajajo na več decentraliziranih napravah, med njimi pa lahko uporabniki prosto komunicirajo ali povezujejo multimedijske vsebine.

V prispevku se bomo najprej osredotočili na pojav in razvoj družbenega medija, opis katerega najdemo v sekciji 2.

2 Pojav in razvoj Mastodona

Mastodona je ustanovil Eugen Rochko, ki je bil oboževalec družbenega omrežja X, vendar je želel ustvariti platformo, ki je ne bi nadziralo nobeno podjetje ali oseba, saj je menil, da je spletna komunikacija preveč pomembna, da bi bila odvisna od komercialnih interesov ali direktorjev. Menil je, da bi odsotnost profitnega motiva in premišljena zasnova lahko odvrčala od nadlegovanja in zlorab ter uporabnikom zagotovila večji nadzor [1,2].

Mastodon je začel razvijati kmalu po tem, ko je leta 2016 zapustil univerzo. Razvoj je začel, ko je ustvaril izvorno kodo in jo je omogočil za uporabo, spreminjanje ali prispevanje vsakomur. Ta odprtokodni pristop omogoča drugim razvijalcem sodelovanje in ustvarjanje lastnih primerkov Mastodona. Eugen Rochko je za podporo razvoju Mastodona zagnal kampanjo za množično financiranje na Patreon-u. Ta kampanja je pomagala zbrati sredstva za pokritje stroškov strežnikov in infrastrukture ter omogočila rast projekta. Mastodon je pritegnil uporabnike, ki jih zanima zasebnost, prilagajanje in decentraliziran pristop k družbenim omrežjem. Projekt je postal priljubljen, ko je bilo ustvarjenih več primerkov in se je pridružilo več uporabnikov [2,13].

Prva javna različica Mastodona (v0.9) je bila objavljena aprila 2017, sledilo je priznanje in naraščajoča popularnost zaradi nezadovoljstva z večjimi družbenimi omrežji. Aprila 2018 je bila izdana različica 2.0 z več izboljšavami in funkcionalnostmi, ki so prispevale k rasti platforme. Avgusta 2019 je sledila različica 3.0 z dodatnimi izboljšavami in funkcionalnostmi, izboljšano uporabniško izkušnjo in lažjim upravljanjem. Kljub temu

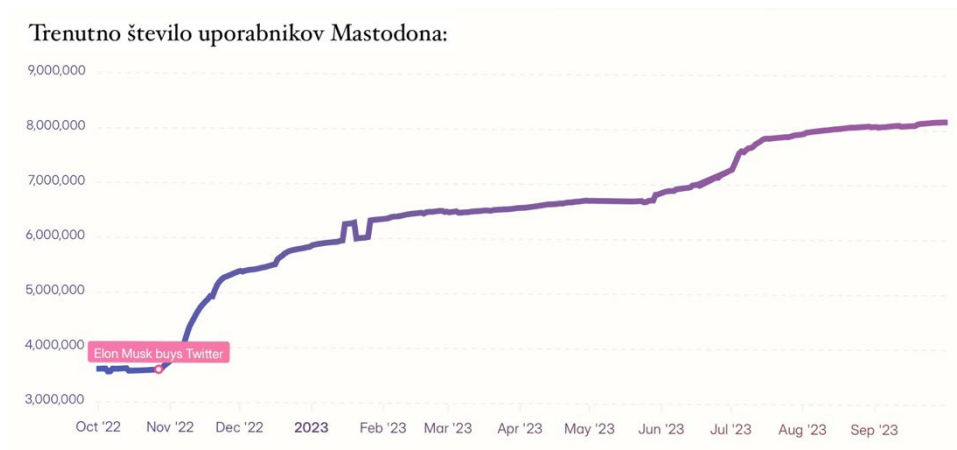
da ni del prevladujočega toka Mastodon ostaja relevanten tudi danes zaradi svojega poudarka na decentralizaciji in zasebnosti.

Globalna uporaba Mastodona se je 1. 8.2017 povečala na 766 500 uporabnikov 1. 12.2017 pa je globalna uporaba dosegla kar en milijon. Marca, leta 2023 je imela decentralizirana platforma več kot deset milijonov registriranih uporabnikov. Novembra 2022 je bilo v spletno omrežje registriranih 2,5 milijona uporabnikov, kar pomeni približno 300-odstotno povečanje v petih mesecih. Poleg tega je Mastodon, ki ima podobne funkcije mikro-bloganja kot X v desetih dneh po prevzemu družbenega omrežja X s strani Elona Muska 27. 10. 2022 pridobil približno 500 000 uporabnikov. Ti podatki so pregledno in nazorno predstavljeni na sliki 1. Na sliki 2 je prikazan časovni graf, ki prikazuje število aktivnih uporabnikov Mastodona od oktobra 2022 do septembra 2023. Graf prikazuje dramatično povečanje števila uporabnikov v začetku obdobja, doseže vrhunec v novembru 2022, kjer presega 2,4 milijona aktivnih uporabnikov, nato pa sledi občuten padec. Po tem upadu število aktivnih uporabnikov ostaja relativno konstantno z manjšimi nihanji do maja 2023, ko se pojavi še en manjši vrh. Sledi postopno zmanjšanje aktivnih uporabnikov, vendar septembra 2023 število ostaja nad 1,2 milijona. Graf ponazarja dinamične spremembe v aktivnosti uporabnikov na platformi Mastodon v obdobju enega leta [3,16].

Mastodon je najbolj prepoznaven po svojem logotipu mamuta. Načeloma čez leta ni bilo velikih sprememb logotipa, razen manjših vizualnih posodobitev za izboljšanje estetike in prepoznavnosti. Prav tako je njegovo ime ostalo nespremenjeno od njegovega začetka.

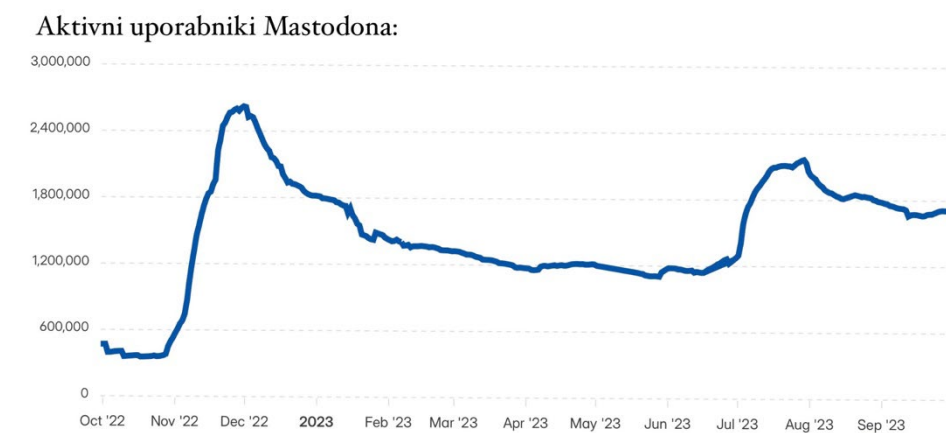
V zgodnjih dneh Mastodona je bil uporabniški vmesnik precej osnoven, vendar funkcionalen, s poudarkom na enostavnosti in preglednosti. Se je sčasoma razvil, da je postal bolj dinamičen in prilagodljiv. Dodane so bile nove naloge, kot so boljše upravljanje zasebnosti, širše možnosti za moderiranje, in naprednejše možnosti za sledenje niti pogovora. Vizualno je postal bolj poliran, vendar še vedno ohranja minimalistično estetiko.

Mastodon ni bil prvi decentralizirani družbeni medij, pred njim so obstajali projekti, kot sta GNU Social in Diaspora, vendar se je Mastodon izkazal kot najuspešnejši med njimi. Kot glavni igralec v mikro-bloganju velja za najbolj neposredno centralizirano alternativo Mastodonu, X. Po drugi strani Facebook, čeprav ni neposredno primerljiv z Mastodonovim mikro-bloganjem, predstavlja drugo pomembno centralizirano platformo z različnimi družbenimi funkcijami.

Slika 1: Število uporabnikov Mastodona.

Vir: [1].

Slika 2: Število aktivnih uporabnikov Mastodona.

Vir: [1].

Mastodon je privabil pozornost medijev zaradi svoje decentralizirane narave in poudarka na zasebnosti. Hkrati so se razvili različni odjemalci in aplikacije tretjih oseb, ki uporabnikom omogočajo razširitev njihove uporabe Mastodona. Poleg tega je platforma dobila nove funkcionalnosti, kot so posebni znaki za različne tematske skupine in sposobnost označevanja vsebin s pomočjo raznolikih ključnikov (angl. *hashtags*), kar je pripomoglo k obogatitvi uporabniške izkušnje [4, 10].

3 Analiza konceptov Mastodona

V sodobnem digitalnem svetu, kjer družbena omrežja prevzemajo ključno vlogo v oblikovanju naše identitete, prisotnosti in medosebnih odnosov, se Mastodon izpostavlja kot platforma, ki postavlja pod vprašaj konvencionalne mehanizme in vrednote, ki

prevladujejo na spletu. Ta pojmovna analiza Mastodona nas bo popeljala skozi različne vidike njegovega vpliva na digitalno identiteto, ugled, odnose, skupnosti in načine komuniciranja. Raziskali bomo, kako ta edinstvena platforma, ki temelji na decentralizaciji in avtonomiji, prispeva k oblikovanju bolj avtentičnih in organskih družbenih struktur, ki odražajo prave vrednote in interese uporabnikov.

3.1 Identiteta

Eden od osnovnih gradnikov družbenih omrežij je omogočanje uporabnikom, da izrazijo in raziskujejo svojo digitalno identiteto na nov in interaktiven način. Vsako družbeno omrežje, vključno z Mastodon, ponuja različne načine, kako lahko uporabniki oblikujejo svoj digitalni jaz. To vključuje ustvarjanje uporabniških profilov, ki vsebujejo informacije o uporabnikih, kot so ime, profilna slika, osebni življenjepis in interese. Na primer, na Mastodonu lahko uporabnik naloži slike, ki odražajo njihove konjičke in strasti, ter napiše besedilno opisno polje, kjer izražajo svoja mnenja o različnih temah. Poleg tega Mastodon omogoča uporabo posebnih funkcij za oblikovanje identitete, kot so ključniki. Uporaba ključnikov je močno orodje, ki omogoča uporabnikom, da svoje objave povežejo z določenimi temami ali skupnostmi. Na primer, z uporabo ključnika #potovanja, lahko uporabnik pokaže svojo povezanost s svetom potovanj. To omogoča uporabnikom, da izrazijo svojo edinstveno identiteto in najdejo podobno misleče ljudi [5,6].

3.2 Prisotnost

Prisotnost je ključni gradnik družbenih omrežij, ki omogoča uporabnikom, da delijo svojo lokacijo, razpoložljivost in povezanost z drugimi. Mastodon omogoča uporabnikom, da delijo svojo lokacijo in razpoložljivost na različne načine. Na primer, uporabnik lahko označi svojo lokacijo na zemljevidu ali uporabi statusno sporočilo, da pove drugim, kaj počnejo in kdaj so na voljo za klepet. Ta gradnik prisotnosti pomembno prispeva k interakciji na Mastodonu in omogoča boljšo povezanost med uporabniki. Na primer, če uporabnik deli svojo lokacijo med potovanjem, lahko drugi uporabniki, ki so v isti pokrajini, lažje načrtujejo srečanje ali izmenjavo priporočil.

Poleg tega se Mastodon razlikuje od konkurenčnih družbenih omrežij po tem, da omogoča uporabnikom, da bolj natančno nadzorujejo svojo prisotnost in komunicirajo z drugimi na podlagi njihove lokacije in razpoložljivosti. To omogoča bolj prilagojeno posebljene in kontekstualne interakcije, ki izboljšujejo izkušnjo uporabnikov [3,2].

Na splošno gledano, Mastodon ne omogoča samo izražanja identitete na edinstven način, temveč tudi olajša povezovanje z drugimi uporabniki prek prisotnosti. Razumevanje teh gradnikov nam omogoča boljšo analizo in oceno, kako družbeno omrežje prispeva k oblikovanju naše digitalne prisotnosti in identitete.

3.3 Ugled

Patrick Hogan je leta 2017 opisal Mastodon kot prostor, kjer je ugled uporabnikov zgrajen na temeljih pristnosti, družabnosti in kakovosti interakcij, ne pa na številu sledilcev ali značkah verifikacije, kot je pogosto v navadi na platformah, kot je X. Mastodon zavestno odstopa od konvencionalnih meril digitalnega ugleda in namesto tega spodbuja organsko rast ugleda skozi interakcije znotraj skupnosti, ki temeljijo na vzajemnem zaupanju in skupnih vrednotah.

Ko se uporabniki pridružijo Mastodonu, se zavežejo kodeksu obnašanja, ki odseva pričakovanja skupnosti, in tako se ugled posameznika oblikuje skozi pozitivno in graditeljsko sodelovanje znotraj "soseske". Ta soseska ne išče verifikacijskih kljukic kot simbola statusa, ampak ceni prispevke, ki so informativni, iskreni in podporni (Johnson, 2023).

Tako se na Mastodonu ugled gradi in ohranja z iskrenostjo, spoštovanjem kodeksa obnašanja in prispevanjem k bogatemu tkivu skupnosti, kjer ni osrednjega poudarka na potrditvi identitete skozi formalne sisteme, ampak na medsebojnem priznavanju in spoštovanju v okviru platforme. V tem kontekstu postane ugled odraz osebne identitete, ki je utemeljena na zaupanju in pristnih interakcijah, ne pa na številkah ali simbolih, ki naj bi predstavljali nekoga [7].

3.4 Odnosi

Mastodon se odlikuje po poudarku na medosebnih odnosih, kjer sta zasebnost in izbiranje interakcij ključna. Platforma omogoča zasebne objave in filtriranje vsebin, s čimer spodbuja uporabnike, da zavestno vzpostavljajo in vzdržujejo povezave. V nasprotju z drugimi platformami, kjer prevladuje težnja po pridobivanju sledilcev, Mastodon ceni osebno angažiranost in pristne odnose.

V skupnostih Mastodona, ki so manjše in bolj intimne, so odnosi med uporabniki globlji in temeljijo na skupnih interesih ter medsebojnem spoštovanju. Ta pristna naravnost do povezovanja se odraža v možnosti nadzora nad tem, kdo vidi uporabnikovo vsebino, kar prispeva k občutku ekskluzivnosti in zaupanja [7].

Končno Mastodon odnos do sledenja in interakcij obravnava kot vrednostno izmenjavo, namesto kot številske dosežke. Brez izpostavljanja števila sledilcev se na platformi razvijajo smiselni odnosi, kjer je v ospredju kakovost, ne količina povezav. Ta pristop ustvarja prostor za avtentično družbeno izkušnjo in odmeva pri tistih, ki iščejo smiselne digitalne interakcije.

3.5 Skupine

Mastodon ponuja edinstven pristop k oblikovanju skupnosti preko neodvisnih instanc ali strežnikov, ki delujejo avtonomno, a so med seboj povezani. Na primer, obstaja instanca "Photog.Social", ki je namenjena fotografski skupnosti. Uporabniki te instance delijo svoje fotografije, izmenjujejo nasvete in trike ter razpravljajo o fotografski tehniki in opremi. V takem okolju se lahko člani poglobljeno povezujejo z drugimi, ki delijo njihovo strast do fotografije. Kljub prednostim, kot sta odpornost na cenzuro in promocija decentralizirane kontrole, ta sistem lahko privede do fragmentacije skupnosti in informacijskih mehurčkov, saj ni osrednjega mehanizma za priporočanje vsebin uporabnikom izven njihovih običajnih socialnih krogov [8].

V primerjavi s tem, na družbenem omrežju X, lahko fotografi sicer delijo svoje delo s širšim občinstvom in dosežejo hitro in široko priznanje, a pogosto v okolju, ki je preplavljeno z informacijami in kjer je težko ustvariti dolgotrajnejše odnose in skupnosti. Algoritmčno upravljanje novic na družbenem omrežju X lahko omogočijo eni fotografiji, da postane viralna, medtem ko druge enako kakovostne slike ostanejo spregledane zaradi pomanjkanja algoritmične prednosti. Mastodonova decentralizirana struktura po drugi strani omogoča uporabnikom, da vzdržujejo kontrolno mesto nad tem, kaj vidijo, in zato lahko bolj namerno izbirajo vsebine in skupnosti, ki jim sledijo, kar lahko privede do bolj organskega in avtentičnega angažmaja [9].

3.6 Pogovori

Na Mastodonu je možnost personaliziranih pogovorov, ki so pogojeni s specifičnimi pravili strežnikov, ena od ključnih prednosti v primerjavi s centraliziranimi omrežji. Recimo, na strežniku, posvečenem ljubiteljem kave, bi lahko pogovori potekali o različnih vrstah kavnih zrn, pripravi kave ali najnovejših tehnikah strokovnjakov za kavo. Ta strežnik bi imel svoja pravila, ki bi lahko omejevala neželjeno oglaševanje ali neprimerne komentarje, s čimer se ohranjata kakovost in pomembnost diskusije. Če bi se uporabnik želel preseliti na strežnik, ki se ukvarja z gastronomijo na splošno, bi lahko s

sabo vzel obstoječe odnose in nadaljeval pogovore, vendar bi se moral prilagoditi novim pravilom in kulturi pogovora na tem strežniku [10].

Nasprotno pa bi lahko ta raznolikost v pogovorih privedla do zmede ali občutka neenotnosti. Če bi isti uporabnik, navajen na sproščeno razpravo o kavi na prvem strežniku, prestopil na drug strežnik z bolj formalnim tonom pogovora o gastronomiji, bi morda potreboval čas, da se prilagodi novemu načinu komunikacije. To je kontrast centraliziranim omrežjem, kjer se uporabniki srečujejo z enotnim naborom pravil in pričakovanj ne glede na temo pogovora. V federativnem sistemu, kot je Mastodon, lahko ta pluralnost obogati izkušnjo uporabnika, hkrati pa lahko povzroči izzive pri prehajanju med različnimi skupnostmi [4].

3.7 Deljenje

Primer deljenja na Mastodonu bi lahko bil naslednji: Uporabnik želi deliti fotografijo svojega novega slikarskega dela s svojimi sledilci in širšo skupnostjo. Na Mastodonu lahko to storijo tako, da objavijo sliko na svojem profilu in izberejo raven zasebnosti te objave. Lahko se odločijo za javno objavo, ki bo vidna vsem na platformi, ali za omejeno deljenje, kjer je objava vidna le sledilcem ali celo samo določenim osebam, ki jih izberejo [11].

Dodatno, če je njihovo slikarsko delo povezano s specifično temo ali skupnostjo, lahko izkoristijo Mastodonove "ključnik" funkcije za povečanje vidnosti svoje objave. Na primer, če uporabljajo ključnik #umetnost, bo njihova objava lahko vidna vsem, ki spremljajo ta ključnik, tudi če niso neposredno povezani z uporabnikom. To spodbuja odkrivanje in povezovanje znotraj skupnosti z interesom za umetnost.

V nasprotju s centraliziranimi platformami, kjer algoritem določa, katera vsebina bo prikazana uporabniku, Mastodon daje prednost kronološkemu prikazu vsebin. To pomeni, da uporabniki vidijo objave v časovnem zaporedju, brez prednostnega razvrščanja, kar omogoča bolj organski tok informacij in manj manipulativno deljenje vsebin [8].

Deljenje vsebine na Mastodonu se lahko spopada z omejitvami zaradi njegove fragmentirane narave. Vsak strežnik ali "instanca" lahko vzpostavi svoja pravila in norme, kar lahko omeji širjenje vsebin prek različnih skupnosti. To pomeni, da čeprav uporabniki lahko sledijo in interagirajo z računi na drugih instancah, njihova vsebina morda ne bo dosegla enakega občinstva kot na centralizirani platformi, kot je X. Poleg

tega se lahko zaradi različnih pravilnikov o moderiranju in lokalnih politik vsebina, ki je primerna na eni instanci, šteje za neprimerno ali celo krši pravila na drugi, kar lahko privede do nedoslednosti pri tem, kaj je sprejemljivo deliti [9].

3.8 Povzetek

Preko poglobljenega vpogleda v dinamiko Mastodona smo razkrili, kako ta platforma zagotavlja svež pristop k družbenim omrežjem – eden, ki ceni in spodbuja avtentičnost, skupnostno interakcijo in decentralizirano nadzorovanje vsebin. Mastodon stoji kot testament individualiziranih in smiselno oblikovanih digitalnih izkušenj, ki niso nujno definirane z algoritmično določeno popularnostjo ali zbiranjem sledilcev. Z možnostjo gradnje ugleda na temeljih pristnih interakcij, izbiranjem poglobljenih odnosov nad številčnostjo ter vzpostavljanjem zaupanja v skupnostih, ki delijo skupne interese, Mastodon izstopa kot platforma, ki hkrati izziva obstoječe paradigme, kot tudi ponuja alternativno vizijo prihodnosti digitalnih družbenih omrežij. Ta analiza razkriva, da je za Mastodon značilna kultura, ki jo poganja zaupanje in vzajemno spoštovanje, kar je v digitalnem svetu prava redkost. V tabeli 1 je predstavljena primerjava med Mastodonom in družbenim omrežjem X, kjer so izpostavljene ključne razlike in podobnosti med obema platformama v različnih vidikih. Ta primerjalna analiza nudi dodaten vpogled v značilnosti in funkcionalnosti obeh platform.

4 Primerjava Mastodona z družbenim omrežjem X

Kot prikazuje tabela 1, ki primerja Mastodon z družbenim omrežjem X lahko, ugotovimo, da obe platformi delujeta kot družbena omrežja z REST API-ji in OAuth avtorizacijo, kar razvijalcem omogoča, da ustvarjajo aplikacije z bogatim naborom funkcij. X ima veliko večji obseg uporabnikov in ponuja bolj zapletene algoritmične funkcije za prikaz vsebin, medtem ko Mastodon poudarja zasebnost in decentralizirano kontrolo, s kronološkim prikazom vsebin in možnostjo samostojnega varnostnega kopiranja podatkov. Razlike med platformama se kažejo tudi v lastniški strukturi in nadzoru, kjer X deluje kot komercialna entiteta, Mastodon pa kot skupnostno vodena platforma [4].

V nadaljevanju se osredotočamo na analizo ključnih metrik, ki se uporabljajo za merjenje uspešnosti in dosega Mastodona. V tabeli 2 so izpostavljeni različni vidiki, kot so geografski doseg, obiski glede na spol, uporaba naprav (mobilna naprava ali računalnik) in mesečni obisk. Ti kazalniki omogočajo poglobljeno razumevanje uporabniške demografije, navad in interakcij na platformi Mastodon. Pri tem se uporabljajo orodja

kot je Similarweb Analytics, ki nudijo vpogled v različne aspekte uporabe in učinkovitosti platforme.

Tabela 1: Podobnosti in razlike med omrežjema Mastodon in X.

VIDIK	MASTODON	X	PODOBNOСТИ	RAZLIKE
Tip API-ja	REST API	REST API	Oba uporabljata REST API, ki omogoča razvijalcem gradnjo aplikacij in interakcijo s platformo.	X ponuja več različic API-ja, vključno z bolj naprednimi možnostmi.
OAuth obsegi	Da	Da	Oba uporabljata OAuth za avtorizacijo aplikacij.	Mastodon ima lahko različne OAuth obsege med strežniki, X pa ima bolj standardizirane.
Omejitve stopnje	Da	Da	Oba imata omejitve stopnje za preprečevanje zlorabe.	Omejitve Mastodona so lahko prilagodljive med strežniki, medtem ko so od družbenega omrežja X strožje.
Metode API-ja	Širok nabor metod	Širok spekter metod	Oba ponujata različne metode API-ja za interakcijo s platformo.	Mastodon podpira decentralizirane funkcije, kot so federativne časovne linije.
Shranjevanje vsebine	Decentralizirano	Centralizirano	Vsebina je digitalno shranjena na obeh platformah.	Mastodon omogoča samostojno varnostno kopiranje, X pa upravlja vse podatke.
Dokumentacija za razvoj	Da	Da	Obe platformi ponujata dokumentacijo za razvijalce	Mastodonova dokumentacija je razpršena med strežnike, družbenega omrežja Xje centralizirana.
Lastništvo in nadzor	Decentraliziran in v lasti skupnost	Centraliziran, v lasti podjetja	Obe sta platformi za družbena omrežja.	Mastodon poudarja skupnostno upravljanje, X je komercialna entiteta.
Zasebnost	Večji poudarek na zasebnosti	Manjši poudarek na zasebnosti	Obe platformi obravnavata zasebnost uporabnikov.	Mastodon zbira manj podatkov in ponuja boljši nadzor nad zasebnostjo.
Algoritem	Kronološki prikaz vsebin	Vsebine prikazane na osnovi algoritma	Oba omogočata uporabnikom objavo in deljenje vsebin.	Xuporablja algoritme za prikaz vsebin na podlagi angažiranosti, Mastodon ne.
Število uporabnikov	Približno 1 milijon aktivnih uporabnikov	Okoli 450 milijonov mesečno aktivnih uporabnikov	Oba sta mednarodno priznani platformi za družbena omrežja.	X ima precej večji obseg uporabnikov.

Vir: [2, 11].

5 Analitika Mastodona

Uporabniki platforme Mastodon dostopajo do metrik preko svoje osebne nadzorne plošče, ki je del uporabniškega računa. Na nadzorni plošči so prikazane različne metrike in statistični podatki, ki omogočajo vpogled v uporabo platforme. Uporabniki lahko prilagajajo svojo nadzorno ploščo tako, da prikažejo metrike, ki jih želijo spremljati. To vključuje izbiro določenih metrik, časovnih obdobij in drugih filtrov. Mastodon omogoča brezplačen dostop do osnovnih metrik, kot so število sledilcev, število objav, odzivnost uporabnikov itd. Za bolj poglobljene analize in dodatne metrike, kot so podrobni demografski podatki ali analiza vedenja uporabnikov, so na voljo plačljive možnosti naročnin. Uporabniki lahko izvozijo podatke o svojem računu in metrikah v različnih formatih, kar omogoča nadaljnjo analizo v zunanjih orodjih. Za naprednejše uporabnike in razvijalce ponuja Mastodon tudi API dostop, ki omogoča integracijo podatkov s tretjimi aplikacijami in storitvami [11].

Tabela 5.2: Analitika Mastodona.

Naziv metrike	Koncept merjenja	Definicija metrike	Komu je metrika namenjena?	Interpretacija	Orodja, ki vključujejo metriko
Geografski doseg	koncept vključenosti	prikazuje, od kod prihajajo uporabniki družbenega medija	avtorjev vsebin	pove, od kod prihajajo uporabniki Mastodona	Similarweb Analytics
Obiski glede na spol	koncept zavedanja	$x = m + ž$ $x = \text{skupno število ogledov}$ $m = \text{delež moških};$ $ž = \text{delež žensk}$	avtorjev vsebin	pove, kolikšen delež uporabnikov je moških in kolikšen žensk	Similarweb Analytics
Ogled preko mobilne naprave ali računalnika	koncept zavedanja	prikazuje, s katero napravo uporabniki uporabljajo družbeni medij	skrbnikom	pove, kolikšen delež uporabnikov uporablja mobilno napravo in kolikšen računalnik	Similarweb Analytics
Mesečni obisk	koncept zavedanja	prikazuje, koliko ljudi obiše družbeni medij v enem mesecu	skrbnikom	prikazuje, koliko ljudi obiše Mastodon v enem mesecu	Similarweb Analytics

Vir: [12].

6 Primeri in dobre prakse uporabe Mastodona

Mastodon, kot alternativna platforma družbenih medijev, ponuja zanimivo perspektivo v današnjem digitalnem svetu. Ta decentralizirana mreža omogoča oblikovanje različnih skupnosti, ki se osredotočajo na raznolike interese. Na primer, Fosstodon je idealen za

ljubitelje Linuxa in odprte kode, medtem ko Mstdn.social privlači široko občinstvo z večjezično podporo. Posebno pozornost si zasluži tudi Mastodon.art, ki je zbirališče umetnikov različnih smeri.

Mastodon se ne pokaže le kot prostor za izražanje posameznikovih interesov, ampak tudi kot potencialno orodje za organizacije, kot so podjetja, politične stranke in novinarske agencije. Ta platforma omogoča oblikovanje lastnih strežnikov, kar ponuja organizacijam večji nadzor nad svojo prisotnostjo na spletu, neodvisno od prevladujočih platform, kot sta Facebook in X [4,10].

Glede na raziskave uglednih univerz in strokovnjakov s področja digitalnih medijev Mastodon izstopa zaradi svoje decentralizirane strukture in skupnostnega urejanja. Ta pristop zagotavlja manjše zbiranje osebnih podatkov v primerjavi z drugimi platformami in omogoča učinkovito filtriranje nezaželenih vsebin. Kljub temu obstajajo izzivi, kot so varnostni pomisleki zaradi prostovoljnega vodenja nekaterih instanc in potencialni varnostni preboji [10]. S svojimi prednostmi in slabostmi Mastodon predstavlja zanimivo alternativo tradicionalnim družbenim medijem in ponuja svež pogled na digitalno komuniciranje v sodobnem svetu.

7 Sklepne ugotovitve in bodoči trendi

Ta prispevek podrobno raziskuje platformo Mastodon, decentralizirano alternativo tradicionalnim družbenim omrežjem, kot sta X in Facebook. Predstavljene so značilnosti Mastodona, njegov razvoj, značilnosti uporabe in primerjava z drugimi družbenimi omrežji. Posebna pozornost je namenjena vplivu Mastodona na digitalno identiteto, ugled, medosebne odnose in skupnosti ter načinom, kako platforma spodbuja avtentično komuniciranje in decentralizirano nadzorovanje vsebin.

Pri analizi omrežja Mastodon kot decentralizirane platforme za družbena omrežja smo ugotovili, da decentralizacija omogoča večji nadzor uporabnikov in skrbništvo nad objavljenimi vsebinami, kar poveča uporabniško zasebnost in prisotnost na omrežju. Zbiranje podatkov je sicer prisotno, vendar v znatno manjši meri, kot je prisotno na alternativnih rešitvah. Z vzpostavljanjem manjših skupnosti omrežje spodbuja k tesnejšemu povezovanju in vključevanju v vsebine, saj prikaz vsebin ne sledi algoritmom in stopnji vključenosti v vsebine.

Prispevek ponuja poglobljeno razumevanje delovanja in prednosti decentraliziranih družbenih omrežij, kar je lahko koristno za raziskovalce, strokovnjake na področju digitalnih medijev, uporabnike družbenih omrežij in organizacije, ki razmišljajo o

implementaciji Mastodona v svoje delovanje. Informacije iz prispevka so lahko temelj za razvoj učinkovitih strategij digitalnega komuniciranja in izboljšanje spletne prisotnosti. Ta prispevek o Mastodonu, v okviru obravnave decentraliziranih omrežij, nudi specifičen vpogled v eno izmed takih platform, vendar ne obravnava vseh vidikov in možnosti, ki jih ta omrežja lahko ponujajo. Čeprav analiza Mastodona prinaša celovit pregled, pa prispevek ne obravnava vseh potencialnih varnostnih in upravljaljskih izzivov, ki so značilni za decentralizirane platforme. V okviru nadaljnjih raziskav bi bilo smiselno podrobneje analizirati interakcije uporabnikov na Mastodonu, preučiti njihovo vedenje in kako platforma vpliva na digitalno družbo. Prav tako bi bilo vredno raziskati, kako Mastodon vpliva na digitalno komunikacijo v neprestano spreminjajočem se digitalnem okolju. Pri obravnavi prihodnjih trendov za Mastodon je razvidno, da platforma cilja na nadaljnje izboljšave svojih funkcij zasebnosti in varnosti, s čimer odgovarja na naraščajoče skrbi uporabnikov glede digitalne zasebnosti. Mastodon naj bi nadaljeval z razvojem in izboljšanjem svojih funkcij ter uporabniške izkušnje, da bi postal bolj privlačen za širši krog uporabnikov. Pričakuje se, da bo rast in raznolikost skupnosti na platformi še naprej naraščala, saj privablja tiste, ki iščejo alternativo tradicionalnim družbenim omrežjem. Možna je tudi večja integracija in sodelovanje z drugimi decentraliziranimi tehnologijami in platformami, kar bi lahko okrepilo Mastodonov položaj v digitalnem ekosistemu. Mastodon bi lahko igral ključno vlogo pri raziskavah in inovacijah na področju decentraliziranih omrežij, kar bi lahko imelo pomembne posledice za digitalno kulturo in tehnologijo.

Literatura

- [1] E. Khun, „Mastodon-Analytics,“ [Elektronski]. Dostopno na: <https://mastodon-analytics.com/>. [Poskus dostopa 20 December 2023].
- [2] M. Bourrier, „Who is Eugen Rochko, the young tech whiz behind Mastodon?,“ *Le Monde.fr*, 21. November 2022. [Elektronski]. Dostopno na: https://www.lemonde.fr/en/m-le-mag/article/2022/11/21/who-is-eugen-rochko-the-young-creator-behind-mastodon_6005052_117.html. [Poskus dostopa 1. Februar 2024].
- [3] Mastodon, „mastodon - about,“ Mastodon gGmbH, [Elektronski]. Dostopno na: <https://joinmastodon.org/about>. [Poskus dostopa 1. Februar 2024].
- [4] M. Zignani, S. Gaito in G. P. Rossi, „Follow the “Mastodon”: Structure and Evolution of a Decentralized Online Social Network,“ v Vol. 12 No. 1 (2018): *Twelfth International AAAI Conference on Web and Social Media*, 2018.
- [5] M. Zignani, C. Quadri, S. Gaito, H. Cherifi in G. P. Rossi, „The Footprints of a “Mastodon”: How a Decentralized Architecture Influences Online Social Relationships,“ v *IEEE INFOCOM 2019 - IEEE Conference on Computer Communications Workshops (INFOCOM WKSHPS)*, Paris, France, 2019.
- [6] M. Johnson, „Timeline of Social Media, 2017,“ *Books are Social*, 11 November 2023. [Elektronski]. Dostopno na: <https://www.booksaresocial.com/timeline-social-media-2017/#lightbox/0/>. [Poskus dostopa 1. Februar 2024].
- [7] B. C. Keegan, „The Conversation,“ *The Conversation Media Group Ltd*, 11. November 2022. [Elektronski]. Dostopno na: <https://theconversation.com/what-is-mastodon-a-computational-social-scientist-explains-how-the-federated-network-works-and-why-it-wont-be-a-new-twitter-194329>. [Poskus dostopa 1. Februar 2024].

- [8] S. Al-khateeb, „Dapping into the Fediverse: Analyzing What’s Trending on Mastodon Social,“ v *Social, Cultural, and Behavioral Modeling: 15th International Conference, SBP-BRiMS 2022*, Pittsburgh, PA, USA, 2022.
- [9] T. Elmas, R. Overdorf in K. Aberer, „Misleading Repurposing on Twitter,“ v *The Seventeenth International AAAI Conference on Web and Social Media*, Limassol, June 5–8, 2023.
- [10] R. Shewale, „Twitter Statistics For 2024 — (Facts After “X” Rebranding),“ Demandsage, 10. Januar 2024. [Elektronski]. Dostopno na: <https://www.demandsage.com/twitter-statistics/>. [Poskus dostopa 1. Februar 2024].
- [11] „What is Mastodon?,“ Mastodon gGmbH, [Elektronski]. Dostopno na: <https://docs.joinmastodon.org/>. [Poskus dostopa 1. Februar 2024].
- [12] „Similarweb,“ Similarweb LTD, [Elektronski]. Dostopno na: <https://www.similarweb.com/website/mastodon.social/>. [Poskus dostopa 1. Februar 2024].